

Handläggare: Virginia Kustvall Larsson
Tfn: 08-508 10 448

Östermalms stadsdelsnämnd

Remiss av förslag till energiplan för Stockholm

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden beslutar överlämna detta tjänsteutlåtande som svar på stadsbyggnadsnämndens remiss av förslag till energiplan för Stockholm

Carina Lundberg Uudelepp
stadsdelsdirektör

Anders Lindgren
chef Kultur och Miljö

Sammanfattning

Stadsbyggnadsnämnden har på uppdrag av kommunfullmäktige utarbetat en ny energiplan för Stockholm. Planens ska genomlysna energifrågan och tydliggöra de möjligheter som staden har att agera inom området. I planen ingår en energibalans för Stockholm och ett förslag till energistrategi. Förvaltningen är därför positiv till att energiplanen ur ett så brett perspektiv samlar information om energiområdet och belyser hur staden kan arbeta strategiskt med energifrågorna.

Förvaltningen har störst möjlighet att arbeta med energifrågorna i den egna verksamheten främst genom olika energisparåtgärder. En stor brist i dagsläget är att det inte ges kontinuerlig och tillförlitlig statistik för uppföljning. Förvaltningen efterlyser ett helhetsgrepp från staden för att energieffektivisera det egna fastighetsbeståndet. Energideklarationer med uppgift om energianvändning per kvm lokalyta ska finnas som underlag vid förhyrning av lokaler.

Den strategiska samordningen av energifrågan bör enligt förvaltningen ligga på stadsledningskontoret. Underlag för strategiska beslut bör tas fram av miljöförvaltningen, Energicentrum och stadsbyggnadskontoret. Det är mycket viktigt att engagera boende, näringsliv och olika kunskapscentra i den framtida utvecklingen inom energiområdet. Miljöförvaltningen, Energicentrum i samarbete Energirådgivningen samt Konsumentförvaltningen bör operativt ansvara för att genomföra aktiviteter och åtgärder som leder till att skapa engagemang kring energifrågan och medverka till att utvecklingen går i rätt riktning.

Ärendets beredning

Stadsbyggandskontoret har enligt beslut i stadsbyggnadsnämnden remitterat "Förslag till energiplan för Stockholm" och begärt svar senast 2006-05-15. Svarstiden har på förvaltningens begäran flyttats fram till 2006-05-23 för att ärendet ska kunna tas upp på stadsdelsnämnden.

Ärendet har beretts inom programområdet Kultur och Miljö. Efter bearbetning och behandling i stadsbyggnadsnämnden ska planen fastställas av kommunfullmäktige.

Bakgrund

Energiplanen styrs av lagen om energiplanering (1977:439, med ändringar 1998). Enligt lagen ska varje kommun ha en aktuell plan för tillförsel, distribution och användning av energi. Vid energiplaneringen ska kommunen undersöka möjligheten att samverka med andra kommuner och lokala företag. Stadsbyggnadsnämnden har på uppdrag av kommunfullmäktige utarbetat en ny energiplan för Stockholm. Stadens rådighet över energifrågorna har sedan föregående energiplan fastställdes 1988, väsentligt förändrats genom avreglering och internationalisering av elmarknaden.

Planens syfte är enligt stadsbyggandskontoret att genomlysas energifrågan och tydliggöra de möjligheter som staden har att agera inom området. Stadsbyggnadskontoret ber särskilt remissinstanserna att ge en bild av den egna verksamhetens möjlighet att arbeta med energifrågor samt att ge idéer till hur staden kan utveckla en gemensam plattform för ett strategiskt energiarbete. Länsstyrelsen i Stockholms län överväger enligt stadsbyggandskontoret i vilken utsträckning en miljöbedömning ska göras, mot bakgrund av stadens begränsade rådighet.

Energiplanen

I energiplanen har information om energiområdet sammanställts ur ett brett perspektiv. Planen behandlar bland annat stadens försörjning av energi genom fjärrvärme, kraftvärme, fjärrkyla, el, stadsgas, naturgas, biogas, bergvärme, solceller, vindkraft. I en sk energibalans för Stockholm visualiseras energitillförseln och användningen av energi.

Energiplanen belyser hur staden kan arbeta strategiskt med energifrågorna i syfte att få en fortsatt robust energiförsörjning och att på sikt minska påverkan på växthus-effekten. Planen syftar, enligt stadsbyggandskontoret, till att staden ska ha en god energiförsörjning och att staden ska bidra till att de nationella miljökvalitetsmålen och stadens miljömål uppnås.

Energiplanen är enligt stadsbyggandskontoret underordnad översiktsplaneringen i Stockholm stad. Stadsbyggandskontoret föreslår därför att energiplanen synkroniseras med andra av stadens styrdokument som stadens miljöprogram och dess mål för hållbar energianvändning samt med programmet för miljöanpassat byggande och med Stockholms handlingsprogram mot växthusgaser.

Energiplanen beskriver i korta drag den utveckling av energisystemen som kan väntas ske fram till år 2010. Exempelvis förväntas en ökning av biobränsle- och avfallsanvändningen inom fjärrvärmeproduktionen. Detta är ett resultat av ett flertal planerade förändringar i fjärrvärmeproduktionen. Bland annat planeras ett nytt biobränsleeldat kraftvärmeverk i Värtan. Viss konvertering till biobränslen kommer också att ske i Värtaverket och i Högdalen och en ny biobränsleeldad kraftvärmeanläggning planeras i Södertälje liksom en ny avfallseldad panna i Högdalen,

Energiplanen behandlar stadens olika roller inom energiområdet exempelvis som fastighetsägare, arbetsgivare, myndighet samt informatör och opinionsbildare. I planen dras slutsatsen att staden har stor rådighet att påverka energifrågorna inom sina egna verksamheter. Här är upphandlingsfrågan central liksom insatser för energieffektivisering inom det egna fastighetsbeståndet. Staden kan också påverka utvecklingen genom delägarskapet i Fortum Värme.

När det gäller hushållens och arbetsplatsernas energibeslut kan staden enligt planen främst påverka genom att leverera goda förutsättningar i form av välplanerade bebyggelseområden, tekniska försörjningssystem, information och effektiv energirådgivning.

I energiplanen föreslås en energistrategi för staden. Den syftar till att staden ska arbeta med energifrågorna på ett samlat sätt och delta i regional samverkan kring energifrågorna. Strategin föreslås bestå av följande punkter vilka tar upp frågor som betonas i energiplanen:

1. Staden ska samarbeta med aktörerna om lokalisering av anläggningar och verka för att utrymme skapas för de tekniska systemens behov. Staden ska också lägga in uppgifter om fjärrvärmens infrastruktur i de kartsystem som utgör underlag för planering och markanvändning.
2. Staden ska verka för att fjärrvärmens byggs ut och att anslutningsgraden ökar samt att förnybara bränslen används. Staden ska följa prisutvecklingen på främst fjärrvärme och föra en diskussion med Fortum Värme om principerna för prissättning och även risken för att höga priser motverkar utbyggnaden och därmed fjärrvärmens positiva miljöeffekter. Staden ska också verka för att avtalsformerna gör fjärrvärme konkurrenskraftigt. Staden ska medverka till att modellen för fjärrvärmeinfrastruktur utvecklas och används som ett planeringsunderlag i regionen.
3. Staden ska verka för att fjärrkylan byggs ut och att principen frikyla används.
4. Staden ska verka för att det blir en ökad lokal elproduktion som ger en robust energiförsörjning och som kontinuerligt sänker bidraget till växthuseffekten. Stadens ska verka för att kraftledningar mark- eller tunnelförläggs.

5. Staden ska medverka i analysen av förutsättningarna för att växla ut naturgas mot biobränsle som produceras av jordbruksgrödor eller annat råmaterial. Stadens ska verka för att en övergång på sikt görs till förnybar gas.
6. Staden ska inventera möjligheten att använda alternativa energikällor och energieffektivisering för offentliga byggnader i det egna beståndet och utnyttja möjligheten att få ekonomisk stimulans för detta.
7. Staden ska bygga upp en plattform för ett strategiskt energiarbete inom de områden där full rådighet finns. Staden ska beakta energifrågan i planeringen och säkerställa mark och överväga förutsättningar för anläggningar och nät för energiförsörjningen. Staden ska agera genom opinionsbildning och rådgivning.
8. Samarbete ska utvecklas mellan de olika fastighetsägande verksamheterna, som grund för strategiska åtgärder för att åstadkomma energieffektivisering. En gemensam energifaktabas för staden ska byggas upp. Staden ska genom användning av programmet Enermis skapa ett pålitligt faktaunderlag om stadens verksamheters energianvändning. Staden ska utveckla elupphandlingen till ett strategiskt verktyg. Stadens ska årligen visualisera de fakta som redovisas av SCB i en energibalans för Stockholms kommun.
9. Energirådgivningen bör samordnas med verksamheten i stadens Energicentrum och utveckla ett tydligt uppföljningssystem som gör insatserna mätbara.
10. Staden ska samla in och bearbeta fakta om nya byggnaders energianvändning, inom ramen för programmet miljöanpassat byggande, som grund för nya ställningstagande och dialog med byggherrar.
11. Staden ska nyttja erfarenheterna från bl a Hammarby Sjöstad som grund för utvecklingsprojekt med morgondagens miljö- och energiteknik.
12. Staden ska tillsammans med olika aktörer utveckla ett forum för diskussion om de långsiktiga utvecklingslinjerna inom energiområdet, med syfte att uppnå consensus och utveckla långsiktiga strategier.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen har valt att i första hand kommentera de delar som stadsbyggandskontoret efterfrågar.

Förvaltningens möjligheter att arbeta med energifrågor

Förvaltningen har störst möjlighet att bedriva ett utvecklingsarbete i de egna verksamheterna främst i egenskap av planerare och utförare av olika verksamheter, upphandlare och beställare samt i rollen som informatör och rådgivare.

Det arbete som idag bedrivs av förvaltningen inom energiområdet består främst i att stötta de egna verksamheterna i att planera för och genomföra olika energisparåtgärder. Förvaltningen har emellertid i rollen som hyresgäst begränsad rådighet att påverka den energi som används för uppvärmning, varmvattenframställning, hissar och ventilation av de lokaler som förvaltningen nyttjar för sina verksamheter. Här krävs resurser för investeringar i ny teknik. Ökade driftsresurser för skötsel och underhåll kan leda till att energianvändningen minskar. Förvaltningen efterlyser ett helhetsgrepp från staden när det gäller att ta ansvar för och energieffektivisera det egna fastighetsbeståndet. En energideklaration med uppgift om energianvändning per kvm lokalyta samt jämförelsetal borde vara ett självklart underlag vid tecknande av hyresavtal med stadens fastighetsägande förvaltningar och bolag.

En stor brist i dagsläget är att det inte ges kontinuerlig och tillförlitlig statistik för uppföljning inom energiområdet. Att skapa möjligheter för en bra uppföljning på förvaltnings- och enhetsnivå är en förutsättning för att långsiktigt få genomslag för förändringar som kräver beteendeförändringar. Förhoppningsvis kan stadens nya Energicentrum, vilket är under uppbyggnad, bidra till att utveckla ett tillförlitligt och enkelt uppföljningssystem för stadens förvaltningar.

Förvaltningens miljösamordnare och konsumentvägledare bidrar till att sprida information inom energiområdet till främst hushåll men också till mindre företag genom samarbete med stadens energirådgivning samt Miljöcentrum för företag. Att skapa förståelse för konsumtionsmönstrens påverkan på energiförbrukningen är en viktig del av energifrågan. Förvaltningens informations- och rådgivningsverksamhet kan självfallet utvecklas och utökas men kräver då förstärkning i form av personella resurser och ökad kompetens inom området. Resurser för detta finns inte under 2006.

Förvaltningen är remissinstans i planeringen av det nya stadsutvecklingsområdet i Hjorthagen och Värtan men har mycket liten möjlighet att påverka utvecklingen av de framtida energisystemen.

Idéer om en gemensam plattform för ett strategiskt energiarbete

Det är en komplicerad uppgift att planera Stockholms framtida energiförsörjning. Förvaltningen är positiv till att energiplanen ur ett så brett perspektiv samlar information om energiområdet och belyser hur staden kan arbeta strategiskt med energifrågorna. Det är viktigt att olika aktörers behov av el och värme kan säkras och att detta kan ske med långsiktig hänsyn till miljö och människa.

Ansvar för den strategiska samordningen av energifrågan bör enligt förvaltningen ligga på stadsledningskontorets utvecklingsavdelning. I arbetet med ta fram underlag för strategiska beslut, dvs att analysera olika frågeställningar, möjligheter, problem och hinder är miljöförvaltningen, det nystartade Energicentrum samt stadsbyggnadskontoret viktiga aktörer.

Vid utformningen av en gemensam plattform bör ingå att integrera energistrategin i stadens integrerade ledningssystem, ILS. Den föreslagna strategin måste därför anpassas till stadens övergripande målstruktur. Målen ska vara mätbara, tidssatta och synkroniserade med målen för energiområdet i stadens nya miljöprogram. De måste också formuleras så att det tydligt framgår vem de berör och på vilket sätt.

Det är mycket viktigt att engagera boende, näringsliv och olika kunskapscentra i den framtida utvecklingen inom energiområdet. Miljöförvaltningen, Energicentrum i samarbete Energirådgivningen samt Konsumentförvaltningen bör operativt ansvara för att genomföra aktiviteter och åtgärder som leder till att skapa engagemang kring energifrågan och medverka till att utvecklingen går i rätt riktning.

Förvaltningen vill gärna framhålla vikten av att skapa dialog kring konsumtions- och livsstilsfrågor eftersom dessa har en direkt koppling till användningen av energi. Ett mycket intressant arbete som fått stort lokalt genomslag i media är miljöförvaltningens projekt "Konsumera smartare och minska växthusgaseffekten" där ett antal utvalda hushåll följs under 1,5 år och där deras totala växthusgasprofil kartläggs och förbättringsmöjligheter synliggörs.

Bilagor

Remisshandlingen